

Sygn. akt: I C 569/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie, I Wydział Cywilny,

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Tomasz Cichocki
Protokolant:	p.o. sekret. sąd. Karolina Tyc

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 lutego 2023r. w O.

sprawy z powództwa A. S. (1) i I. S.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę,

I. ustala, że nieważna jest umowa kredytu hipotecznego nr (...) z dnia(...) zawarta pomiędzy powodami A. S. (1) i I. S. a (...) Bank S.A. z siedzibą we W., poprzednikiem prawnym pozwanego Banku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.;

II. zasądza od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów A. S. (1) i I. S. kwotę 152 528,00 (sto pięćdziesiąt dwa tysiące pięćset dwadzieścia osiem) złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 7 lutego 2023r. do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w zakresie żądania odsetek w pozostałej części, tj. co do odsetek za okres przed dniem 7 lutego 2023r.;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.834,00 (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery) złote tytułem zwrotu kosztów procesu z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, w tym kwotę 10.834,00 (dziesięć tysięcy osiemset trzydzieści cztery) złote tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 569/22

UZASADNIENIE

Powodowie A. S. (1) i I. S. pozwem z dnia 09 maja 2022 roku skierowanym przeciwko Bankowi (...) S.A. w W. wnieśli o ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia (...), zawartej między powodami, a poprzednikiem prawnym pozwanego banku, jako żądanie ewentualne wnieśli ustalenie, że powodowie nie są związani postanowieniami umowy nr (...) z dnia (...) w zakresie postanowień § 1 ust. 3 pkt 3.5, §1 ust. 4, § 6 ust. 2, § 7 ust. 1, § 6 ust. 1 oraz § 11 ust. 5 Regulaminu udzielenia kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) Bank S.A. Obok powyższych żądań powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego kwoty 152.528 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od pierwszego dnia po upływie 14 dni od doręczenia pozwanemu pozwu, do dnia zapłaty. Powodowie wnieśli nadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podnieśli, iż kwestionowane postanowienia umowne powodują nieważność umowy, bowiem są sprzeczne z Prawem bankowym i Kodeksem cywilnym. Świadczenie wzajemne kredytobiorców nie zostało w umowie jednoznacznie określone, a jego wartość została uzależniona jedynie od woli pozwanego. Bank zastrzegł, iż zmiany kursu walut będą miały wpływ na wysokość zobowiązania kredytobiorcy, którym to kursem sterowała druga strona zobowiązania, tj. sam bank. Zdaniem powodów przywołane postanowienia są niedozwolonymi klauzulami umownymi ponieważ kształtują prawa i obowiązki konsumenta (kredytobiorcy) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy, a zapisy dotyczące mechanizmu indeksacji są nietransparentne. Postanowienia te zmierzają do naruszenia równorzędności stron umowy, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami stosunku obligacyjnego. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszające interesy konsumenta uznać należy również zróżnicowanie pomiędzy kursem kupna i sprzedaży stosowanym dla określenia wysokości kapitału kredytu, a następnie wysokości spłaty. Abuzywne postanowienia nie zostały z powodami indywidualnie uzgodnione, umowa została zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy, którym dysponował bank, a powodowie nie mieli rzeczywistego wpływu na jej kształt.

Nadto powodowie wskazali na swój interes prawny do żądania ustalenia nieważności umowy kredytu (pozew k. 4-16).

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Pozwany zakwestionował by powodowie mieli interes prawny w ustaleniu, że umowa była nieważna bądź jej postanowienia miały charakter niedozwolony, a nadto aby była sprzeczna z naturą stosunku prawnego oraz zasadami współżycia społecznego. Pozwany wskazał, że postanowienia umowne były zgodne z dobrymi obyczajami i nie naruszały interesu powodów w jakimkolwiek stopniu, ponieważ stosowane kursy odpowiadały kursom rynkowym. Pozwany uznał roszczenia powodów za niewykazane również co do wysokości, wskazując, że nie przedstawili oni metodologii wykonywanych obliczeń, co uniemożliwia zlokalizowanie błędu i pełne ustosunkowanie się do poczynionych obliczeń. Pozwany nadto wskazał, że w momencie zawierania kredytu hipotecznego powódka zatrudniona była na stanowisku doradcy ds. kredytów hipotecznych w związku z czym posiadała ponadprzeciętną wiedzę na temat kredytów hipotecznych, zmienności kursów walut oraz ryzyka kursowego. Nadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia, wskazując, że roszczenie z tytułu nadpłaconych odsetek od udzielonego kapitału jest świadczeniem okresowym, do którego zastosowanie ma 3-letni termin przedawnienia. Pozwany podniósł również zarzut przedawnienia co do roszczeń powstałych wcześniej niż na 10 lat przed wytoczeniem powództwa.

(odpowiedź na pozew k. 69-113)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie w dniu 19 lutego 2008 r. wystąpili z wnioskiem do (...) Bank S.A. o kredyt w wysokości 183.219,68 zł. Jako walutę kredytu wskazali walutę szwajcarską CHF. Jako przeznaczenie kredytu wskazali refinansowanie wcześniej zaciągniętego zobowiązania na zakup mieszkania, nadto powodowie oraz pomoc finansowa dla członka rodziny. W dacie złożenia wniosku powodowie byli zatrudnieni na podstawie umowy o pracę i otrzymywali wynagrodzenie w złotych.

(dowód: wniosek - k. 130-131).

Powodowie przystąpili do umowy jako konsumenci.

(bezsporne).

Powodowie składając wniosek o kredyt złożyli oświadczenia dotyczącego tego, że:

- są świadomi, że oprocentowanie kredytu/pożyczki jest zmienne i w okresie obowiązywania umowy kredytu może ulec podwyższeniu w związku z ze wzrostem stopy referencyjnej WIBOR lub LIBOR, co spowoduje podwyższenie kwoty spłacanej raty,

- przedstawiono powodom ofertę kredytu hipotecznego w złotych oraz indeksowanego do waluty obcej. Podjęli decyzję o wyborze oferty kredytu indeksowanego do waluty obcej, mając pełną świadomość, że w okresie obowiązywania umowy, może nastąpić niekorzystna dla powodów zmiany kursu waluty – co spowoduje podwyższenie kwoty kredytu, a także odsetek oraz kwoty rat kapitałowo-odsetkowej przypadającej do spłaty, a wyrażonych w złotych.

(dowód: oświadczenia – k. 132, symulacja kosztów – k. 133)

W dniu (...) powodowie zawarli z (...) Bank S.A. z siedzibą we W. umowę kredytu hipotecznego nr (...). Kredyt przeznaczony był na refinansowanie kredytu zaciągniętego w innym banku na cele mieszkaniowe (122.219,68 zł) oraz inny cel, tj. pomoc w finansowaniu leczenia chorej siostry powodki (61.000 zł).

(dowód § 2 ust. 2.1. oraz ust. 2.2. umowy, zeznania powodów k. 292-294).

Zgodnie z § 1 ust. 3.1 umowy Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 183.219,68 zł. W § 1 ust. 3.5 umowy wskazano, że walutą indeksacji jest CHF. W § 1 ust. 4 umowy wskazano, że umowa kredytu wyrażona w walucie obcej według kursu kupna waluty określonego w Tabeli obowiązującej w Banku na dzień sporządzenia umowy wynosi 84.041,87 CHF. Zastrzeżono, że kwota ta ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu lub pierwszej Transzy może być różna od podanej w umowie. Zgodnie z § 6 ust. 1 zdanie drugie Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek przez (...) Bank S.A. (dalej: regulamin), wysokość zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu indeksowanego do waluty obcej wyrażona jest w walucie obcej, po przeliczeniu uruchomionych środków po kursie kupna danej waluty zgodnie z Tabelą obowiązującą w dniu ich uruchomienia.

Celem zabezpieczenia spłaty kredytu ustanowiona została hipoteka kaucyjna na rzecz Banku w wysokości 142.871,18 CHF na nieruchomości położonej w O. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w O. prowadzi KW o nr (...), która to miała stanowić równowartość 170% kwoty kredytu (§ 3 ust. 1 umowy). Dodatkowym zabezpieczeniem spłaty kredytu było ubezpieczenie nieruchomości oraz ubezpieczenie kredytu (§ 3 ust. 2 oraz § 4 ust. 1 umowy).

Wyplata kredytu nastąpić miała w dwóch transzach:

a) pierwsza w kwocie 122.219,68 zł miała zostać wypłacana do dnia 10 marca 2008 r.,

b) druga w kwocie 61.000 zł miała zostać wypłacona do dnia 10 kwietnia 2008 (§ 5 ust. 2 umowy).

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, składającej się ze stałej w okresie kredytowania Marży Banku w wysokości 1,45% (§ 1 ust. 3.13) oraz aktualnej w danym kwartale Stopy bazowej, ogłaszanej w Tabeli obowiązującej w Banku (§ 6 umowy). Oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym w dniu zawarcia umowy wynosiło 4,24%. Zmiana wysokości oprocentowania mogła następować w przypadku zmiany Stopy bazowej określonej dla danej waluty lub zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w UE), którego waluta jest podstawą indeksacji. O każdej zmianie oprocentowania Bank miał zawiadamiać kredytobiorcę i poręczycieli na piśmie. Informacja na temat obowiązującego oprocentowania podawana miała być do wiadomości również w placówkach Banku, na stronach internetowych Banku oraz pod numerem telefonu infolinii telefonicznej. Zmiana oprocentowania dokonana zgodnie z ww. zasadami nie stanowiła zmiany umowy. Kredytobiorca ponosił ryzyko związane ze zmianą wysokości stopy bazowej mającej bezpośredni wpływ na wysokość miesięcznych rat spłaty. W powyższym postanowieniu umownym, wskazano również, że kredytobiorca zaciągający kredyt indeksowany do waluty obcej ponosi dodatkowo ryzyko kursowe, tj. ryzyko wynikające z wahań ceny danej waluty w okresie spłaty kredytu, co może mieć również wpływ na wysokość innych opłat, np. z tytułu ubezpieczenia (§ 6 ust. 2 umowy).

W § 2 pkt 13 regulaminu została zdefiniowana stopa bazowa – ustalana jest 25 dnia ostatniego miesiąca poprzedniego kwartału kalendarzowego i obowiązuje na kwartał następny na podstawie notowań:

a) dla kredytów w PLN (WIBOR 3M)- stopa procentowa na jakiej banki udzielają 3-miesięcznych pożyczek w PLN innym bankom, ustalana codziennie o godz. 11:00 czasu warszawskiego, dla pożyczek w PLN,

b) dla kredytów denominowanych w CHF LIBOR (3M) stopa procentowa na jakiej banki udzielają 3-miesięcznych pożyczek w CHF oferowanych na rynku międzybankowym w Londynie, ustalana codziennie o godz. 11:00 czasu londyńskiego.

Splata kredytu miała być dokonywana w 420 annuitetowych ratach miesięcznych (§ 1 ust. 3.6 i 3.8 umowy oraz § 7 ust 1 umowy). Stosownie do § 7 ust. 6 kwoty rat spłaty kredytu indeksowanego do waluty obcej określone są w walucie obcej, a spłacane w PLN, przeliczone po kursie sprzedaży danej waluty zgodnie z Tabelą obowiązującą w dniu poprzedzającym dzień spłaty Raty określonym w umowie. Zgodnie z § 7 ust. 7 zdanie pierwsze umowy o aktualnej wysokości raty spłaty, składki ubezpieczeniowej, opłaty refinansującej oraz aktualnym oprocentowaniu Bank informował wysyłając listem zwykłym harmonogram spłat na kolejny kwartał lub jego część, przy czym nie wykluczało to innych form komunikowania kredytobiorcy wysokości najbliższej Raty spłaty. Kredytobiorca upoważnił Bank do pobierania środków pieniężnych na spłatę rat oraz innych należności z tytułu Umowy z rachunku o numerze (...). Upoważnienie to było nieodwoływalne i wygasa wyłącznie po całkowitym rozliczeniu kredytu (§ 7 ust. 8 umowy).

Zgodnie z zapisem § 6 ust. 1 regulaminu wysokość zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu indeksowanego do waluty obcej wyrażona była w walucie obcej, po przeliczeniu uruchomionych środków po kursie kupna danej waluty zgodnie z Tabelą obowiązującą w dniu ich uruchomienia.

W § 10 ust. 3 umowy zostało zawarte oświadczenie, że powodowie:

- zostali poinformowani o ponoszeniu ryzyka zmiany kursów walutowych (ryzyko walutowe) oraz ryzyka zmiany stopy procentowej,

- zostali poinformowani, iż zmiana kursu walutowego oraz zmiana stopy procentowej będzie miała wpływ na wysokość zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokość rat spłaty,

- ponoszą ryzyko z ww. tytułów.

Zgodnie z § 14 ust. 3 umowy zmiana warunków umowy, miała następować w formie pisemnej pod rygorem nieważności, za wyjątkiem zmian w Tabeli, o których bank informuje kredytobiorcę w sposób określony w Regulaminie. W przypadku zmiany Regulaminu lub Tabeli, Bank wysyła zmienione dokumenty zgodnie z zasadami określonymi w Regulaminie.

Zasady wyliczenia danych zawartych w Tabeli według, której nastąpiło przeliczenie kwoty udzielonego kredytu oraz następowało przeliczenie rat spłat, nie zostały w sposób precyzyjny określone, ani w umowie ani w regulaminie. W regulaminie, w § 2 ust. 14 Tabela została zdefiniowana jako Tabela oprocentowania, Tabela kursów walut oraz Tabela opłat i prowizji Banku dla Kredytów i Pożyczek hipotecznych, obowiązuje w Banku, dostępne w placówkach, na stronie internetowej oraz pod numerami infolinii telefonicznej, stanowiące integralną część umowy.

(dowód: umowa kredytu k. 22-29, regulamin k. 32-39, tabela opłat i prowizji kredytu hipotecznego w (...) Bank S.A. - k. 40)

W dniu 09 lipca 2008 r. strony zawarły aneks nr (...) do umowy kredytu, którym dokonały zmiany § 3 ust. 1.1 umowy, dotyczących zabezpieczenia spłaty rat kredytu. Na mocy zawartego aneksu ustanowiona hipoteka kaucyjna stanowiła równowartość 200% kwoty kredytu w walucie kredytu, tj. 366.439,36 zł

(dowód: aneks nr (...) – k. 41)

Powodowie zaciągnęli kredyt hipoteczny w celu refinansowania kredytu zaciągniętego poprzednio na nieruchomości w Banku (...) S.A. w W. oraz w celu pozyskania środków na leczenie siostry powódki. W trakcie zawierania umowy nie

wyjaśniano powodom na czym miał polegać mechanizm indeksacji. Powodowie nie negocjowali umowy, podpisali ją w kształcie zaproponowanym przez bank, nie mieli świadomości, że mogą negocjować umowę. W momencie zawierania umowy nie pouczano powodów o ryzyku związanym z zawieraniem umowy, nie przedstawiano im historycznych kursów CHF czy symulacji, samo spotkanie trwało krótko. Powodom wskazywano, że frank szwajcarski jest stabilną walutą. W momencie zawierania umowy powódka była zatrudniona na stanowisku doradcy ds. kredytów hipotecznych, pracowała tam krótko, nie odpowiadały jej warunki pracy.

(dowód: przesłuchanie stron k. 292-294)

Pozwany Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. jest następcą (...) Bank S.A. z siedzibą we W., z którym powodowie zawarli umowę kredytu.

(bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu, roszczenie powodów o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego KH (...), zawartej pomiędzy nimi a (...) Bankiem S.A. (obecnie Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W.), należało uznać za zasadne.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu przede wszystkim o załączone do akt i wzajemnie niekwestionowane przez strony dokumenty, których wiarygodność nie budziła wątpliwości. Ponadto na podstawie zeznań powodów.

Odnosząc się do dopuszczonego w sprawie dowodu z zeznań świadków S. P. (k. 274.) oraz R. F. (k. 283-285), brak jest podstaw by odmówić im przymiotu wiarygodności, natomiast w ocenie Sądu, niczego istotnego nie wniosły one do sprawy. W szczególności świadek R. F. nie uczestniczyła w procesie udzielania kredytu powodom, a jej zeznania dotyczyły ogólnych procedur, które miały zastosowanie w procesie udzielania kredytu przez bank oraz tworzenia tabel kursowych. Świadek S. P., co prawda uczestniczyła w procesie zawierania umowy z powodami, świadek jednak nie pamiętała okoliczności zawartej umowy. Świadkowie ci nie mieli zatem wiedzy, co do okoliczności związanych z zawarciem umowy stanowiącej przedmiot sporu.

Co do dowodu w postaci przesłuchania strony powodowej należy wskazać, iż zeznania te korelowały z pozostałym materiałem dowodowym. Ponadto nie zostały zakwestionowane przez stronę pozwaną, a w szczególności nie zostały przedłożone dowody przeciwne. Stąd Sąd dał im wiarę.

Sąd pominął na podstawie 235⁽²⁾ § 1 pkt 2 k.p.c. wnioski dowodowe stron dotyczące dopuszczenia dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości, rachunkowości względnie finansów. Mając na uwadze okoliczności podniesione w pkt 6 pozwu oraz w pkt 5 pozwu, należało bowiem uznać, iż nie są one istotne dla rozstrzygnięcia. W szczególności nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia powództwa wyliczenie wysokości zobowiązań powodów z tytułu rat kapitałowo – odsetkowych w zakresie wskazanych w powołanym pkt 6 pozwu. Nie miało także znaczenia dla rozstrzygnięcia ustalenie czy kursy kupna i sprzedaży CHF stosowane przez pozwanego były i są kursami rynkowymi, brak także było podstaw do zlecenia biegłemu przeliczenia wzajemnych zobowiązań stron przy zastosowaniu kursów średnich NBP (pkt V odpowiedzi na pozew).

Pozwany nie zaprzeczył skutecznie twierdzeniu powodów wyrażonym w pozwie, co do wysokości że wartość rozliczenia stron w sytuacji ustalenia ważności umowy i niestosowania klauzul abuzywnych wynosi 152.528 zł, bowiem taką kwotę powodowie uiszcili w związku z kwestionowaną umową. Wobec powyższego okoliczność ta była bezsporna i nie wymagała od Sądu weryfikacji poprawności matematycznej strony powodowej na gruncie zaświadczenia o spłatach dołączonego do akt sprawy ani zasięgnięcia na tę okoliczność opinii biegłego.

Co prawda, pozwany kwestionował powództwo nie tylko co do zasady, ale i co do wysokości, jednak wyliczeniom tym nie przeciwstawił żadnych konkretnych wad, mimo że dysponuje narzędziami pozwalającymi na natychmiastowe

zweryfikowanie wyliczeń przeciwnika. Nie wskazał przy tym, w czym upatruje nieprawidłowości czy też wadliwości obliczenia. Pozwany miał możliwość sprawdzenia, czy jest ono zgodne, a jeśli nie – podania stwierdzonych niezgodności, tym bardziej, że jest instytucją finansową zatrudniającą księgowych i analityków. To bank jest tą stroną umowy, która ma pełne możliwości ustalenia wysokości zobowiązania przy wszelkich założeniach.

W takiej sytuacji omawiane zaprzeczenie wyliczeniom powodów należało uznać za bezskuteczne. Zgodnie bowiem z art. 210 § 2 k.p.c., każda ze stron obowiązana jest do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej, dotyczących okoliczności faktycznych. Wysokość spłaty leży w sferze faktów. Wypowiedzenie się co do twierdzeń strony przeciwnej o okolicznościach faktycznych winno odnosić się w sposób konkretny i jednoznaczny do wszystkich podniesionych przez tę stronę twierdzeń. Obowiązek przewidziany w art. 210 § 2 k.p.c. zmierza do zakreslenia okoliczności spornych i bezspornych między stronami i ma wpływ na zakres ewentualnego postępowania dowodowego. Dowodzeniu podlegają bowiem tylko okoliczności sporne między stronami, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 212 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 229 k.p.c.). W sytuacji, w której strona obciążona obowiązkiem wypowiedzenia się co do twierdzeń strony przeciwnej o okolicznościach faktycznych, co do nich konkretnie się nie wypowie, naraża się na zastosowanie przez Sąd dyspozycji art. 230 k.p.c., zgodnie z którym, gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Jeżeli strona chce zaprzeczyć twierdzeniom strony przeciwnej o faktach, powinna uczynić to wyraźnie, odnosząc się do konkretnych okoliczności faktycznych i przedstawiając jednocześnie własne twierdzenia odnośnie kwestionowanej okoliczności. Ogólne zaprzeczenie pozwu z punktu widzenia procesowego jest nieskuteczne. Fakty i dowody związane z konkretnymi okolicznościami, z którymi się pozwany nie zgadza powinien on wskazać, jeśli ma to służyć obronie jego racji, powinien się on ustosunkować do twierdzeń strony powodowej, a tego w sprawie (w tym konkretnie zakresie) nie uczynił (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2009 r., III CSK 341/2008, LexPolonica nr 2444586).

Mając powyższe na uwadze Sąd pominął wnioski stron z punktu 6 pozwu (k. 4v.) oraz punktu V odpowiedzi na pozew (k. 70v) o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości, jak na karcie 303.

Powodowie w pierwszym rzędzie żądali ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu, podnosząc nieważność wskazanej w pozwie umowy o kredyt hipoteczny, zawartej przez nich z pozwanym Bankiem (...) S.A.

Podstawę wystąpienia z takim żądaniem stanowi art. 189 k.p.c., na który powołała się również strona powodowa. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywna potrzeba usunięcia wątpliwości lub niepewności, co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu, brak podstaw do kwestionowaniu interesu prawnego powodów w wystąpieniu z żądaniem pozwu, który polega na tym, że domaga się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych ich postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są

bezskuteczne). Wskazać także należy, iż zgodnie z aktualnym orzecznictwem kwestia istnienia interesu prawnego kredytobiorcy – konsumenta w żądaniu ustalenia czy to nieważności zawartej umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego, czy to abuzywności postanowień takiej umowy, nie budzi wątpliwości i jednocześnie jest przyjmowane istnienie takiego interesu (vide – m.in. wyrok z dnia 24 lutego 2022 r. Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, I ACa 143/21, LEX nr 3338703 i przywołane tam orzecznictwo).

Przyjęcie przez Sąd istnienia interesu prawnego po stronie powodów, co do żądań sformułowanych w pozwie, implikuje w dalszej kolejności dokonanie oceny ważności zawartej umowy i jej rzeczywistego charakteru, a następnie przeprowadzenie analizy umowy kredytowej w zakresie zawarcia w niej klauzul abuzywnych dotyczących mechanizmu indeksacji i ich ewentualnego wpływu na dalszy byt prawny całej umowy bądź jej poszczególnych postanowień.

Zgodnie z treścią przepisów art. 58 § 1-3 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie została dokonana.

Kredyt udzielony powodom miał charakter kredytu indeksowanego. Kwota kredytu była ustalona w PLN i dopiero w efekcie zabiegu waloryzacyjnego przeliczono ją na CHF. Fakt zawarcia umowy kredytu indeksowanego do CHF, co do zasady nie był między stronami sporny.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 prawa bankowego, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Przepis ten nie uległ zmianie w okresie od zawarcia umowy do daty wyrokowania.

Do essentialia negotii umowy kredytu należą: oddanie przez bank do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie ściśle określonej kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z oddanych do dyspozycji środków pieniężnych na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu stanowi odrębny typ umowy nazwanej. Odpłatność umowy kredytu realizuje się poprzez pobieranie przez bank odsetek, które są obligatoryjnym elementem tej umowy zgodnie z art. 69 ust. 2 pkt 5 Prawa bankowego. Natomiast, zgodnie z art. 69 ust. 2 pkt 9 tej ustawy, zastrzeżenie prowizji jest fakultatywne.

Sporna w sprawie umowa kredytu, co do zasady, spełnia wymagania art. 69 ustawy – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia). Określone były strony umowy, kwota i waluta kredytu (podana w złotych) oraz cel, na jaki kredyt został udzielony, a także termin jego spłaty. Prawdopodobnie tej nie zmienia postanowienie, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej. W sprawie jest przy tym bezsporne, że kredyt spłacany jest w złotych i że w tej walucie kredyt został uruchomiony (wyplacony). Należy przy tym mieć na uwadze, że w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że zarówno kredyty denominowane, jak i indeksowane do kursu waluty obcej, są kredytami w walucie polskiej.

Odnosząc się do oceny samego mechanizmu indeksacji należy wskazać, że art. 358¹

§ 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że

w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki Sądu Najwyższego w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego w sprawie V CSK 339/06).

Zważywszy, że postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Wykorzystanie mechanizmu indeksacji, w ocenie Sądu, co do zasady nie narusza natury kredytu i przepisów Prawa bankowego. Umowy kredytów indeksowanych do waluty mogą być zawierane również obecnie - po nowelizacji Prawa bankowego z dnia 29 lipca 2011 r., która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r. (Dz. U. z 2011.165.984), jednak od tego czasu w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, element przedmiotowo istotny umowy stanowi też zawarcie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a).

Umowy kredytów indeksowanych do waluty obcej mogły i nadal mogą funkcjonować w obrocie i same w sobie nie są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami ustawy - Prawo bankowe.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez bank możliwości wykorzystania przez powódkę określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika

w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej. W tych okolicznościach trudno uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Umowy tego rodzaju wiążą się ze znacznym ryzykiem dla kredytobiorców, ale na poziomie porównywalnym

z niewątpliwie dopuszczonym przez prawo kredytem walutowym, wypłacanym i spłacanym w CHF. Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego. Stąd umowa stron jest dopuszczalna również w świetle art. 353¹ k.c., zgodnie

z którym strony zawierając umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istotą sporu stron nie jest jednak sama konstrukcja umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, ale sposób konstrukcji mechanizmu indeksacji zastosowany przez pozwanego w umowie zawartej z powodami.

Zgodnie z art. 385¹ k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już stanowiskiem orzecznictwa „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym dla uznania, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał

realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (vide - wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12). Brak "uzgodnienia indywidualnego" dla postanowień inkorporowanych do umowy ma miejsce nie tylko wtedy, gdy konsument związany jest wzorcem z mocy art. 384 k.c., ale także wtedy, gdy doszło - za zgodą obu stron - do inkorporowania wzorca, albo niektórych jego postanowień, do treści umowy. W takiej bowiem sytuacji można mówić o "postanowieniach umowy przejętych z wzorca". Takie postanowienia wzorca, mimo odmiennego od określonego w art. 384 k.c. trybu wiązania, nadal nie są postanowieniami "uzgodnionymi indywidualnie", chyba że konsument miał na ich treść "rzeczywisty wpływ". Rzeczywisty wpływ konsumenta nie zachodzi, jeżeli "wpływ" ten polega jedynie na tym, że konsument dokonuje wyboru spośród alternatywnych klauzul sformułowanych przez przedsiębiorcę.

W sprawie było poza sporem, że kredytobiorcy w dacie zawierania umowy kredytu, występowali jako konsumenci. Okoliczność ta nie była w szczególności kwestionowana przez pozwanego. Pozwany wskazywał natomiast, że powódka wobec zatrudnienia na stanowisku doradcy ds. kredytów hipotecznych miała ponadprzeciętną wiedzę na temat kredytów hipotecznych, zmienności kursów oraz ryzyka kursowego. W ocenie sądu, brak jest jednak przesłanek żeby się zgodzić z powyższym twierdzeniem. Jak wynika z zeznań stron, jak również z wniosku o udzielenie kredytu, w momencie podpisywania umowy powódka miała trzy miesiące stażu na wspomnianym stanowisku. Brak jest przy tym informacji czy powódka w pracy miała do czynienia z umowami indeksowanymi, o zbliżonym charakterze do tej zawartej z pozwanym, które to pozwalałyby na przyjęcie, że posiada wiedzę wyższą niż przeciętny konsument.

W świetle materiału dowodowego sprawy, w szczególności zeznań powodów, a także umowy o kredyt hipoteczny, nie powinno budzić także wątpliwości, iż przy zawarciu umowy pozwany posłużył się wzorcem umownym, a kredytobiorca nie miał żadnego realnego wpływu na ukształtowanie postanowień umownych, poza wyrażoną w PLN kwotą kredytu oraz liczbą rat spłaty. Brak także dowodu by postanowienia umowy, w tym odnoszące się do mechanizmu indeksacji, a w szczególności kwestionowane w pozwie postanowienia § 1 ust. 3 pkt 3.5, §1 ust. 4, § 6 ust. 2, § 7 ust. 1, § 6 ust. 1 oraz § 11 ust. 5 regulaminu były wynikiem porozumienia stron, tj. wspólnego ustalenia ostatecznego brzmienia klauzuli, w wyniku rzetelnych negocjacji w ramach, których konsument miał realny wpływ na treść określonego postanowienia umownego (vide – m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 06 marca 2019r., I CSK 462/18). Stwierdzenie to tym bardziej odnosi się do treści zakwestionowanych zapisów Regulaminu Udzielania Kredytów i Pożyczek Hipotecznych przez (...) Bank S.A., który to regulamin wręcz z racji swej istoty nie podlegał negocjacom, a zgodnie z §14 ust. 4 umowy stanowił integralną część umowy kredytu.

Wobec powyższego należało dokonać oceny czy zakwestionowane w pozwie postanowienia umowy istotnie kształtowały prawa i obowiązki konsumenta (powodów) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszały ich interesy. Odpowiedź na powyższe musi być w ocenie Sądu twierdząca, zgodna z twierdzeniami pozwu.

Stosownie do §1 ust. 3.5 umowy kredyt jest indeksowany do CHF, natomiast stosownie do § 6 ust. 1 regulaminu wysokość zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu indeksowanego do waluty obcej wyrażona była w walucie obcej, po przeliczeniu uruchomionych środków po kursie kupna danej waluty zgodnie z Tabelą obowiązującą w dniu ich uruchomienia.

Umowa o kredyt hipoteczny nr KH/00000999 w żadnym miejscu nie definiowała Tabeli oraz nie informowała o sposobie ustalania kursu kupna i kursu sprzedaży waluty CHF przez bank. Zwarty w § 14 ust. 4 zapis wskazywał jedynie, że Tabela, obok Regulaminu, jest integralną częścią umowy. Z kolei, zgodnie z §1 pkt 14 Regulaminu, „Tabela” to Tabela oprocentowania, Tabela kursów walut oraz Tabela opłat i prowizji Banku dla Kredytów i Pożyczek hipotecznych, obowiązujące w Banku, dostępne w palcówkach, na stronie internetowej oraz pod numerami infolinii telefonicznej, stanowiące integralną część umowy (k. 32).

Jak wynika z powyższego kurs waluty szwajcarskiej, służący do przeliczania poszczególnych rat kapitałowo – odsetkowych, a także do ustalenia wysokości zadłużenia kredytobiorców w tej walucie, określany był samodzielnie przez pozwanego Bank, kredytobiorcy nie tylko nie mieli żadnego wpływu na ten mechanizm, ale nie posiadali także

żadnej wiedzy na temat sposobu dokonywania przez Bank ustaleń w zakresie kursu sprzedaży i kursu kupna waluty. W ocenie Sądu, przesądza to o abuzywnym charakterze w/w postanowień umowy, tj. o tym, iż kształtowały one prawa i obowiązki konsumenta (powodów) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszały ich interesy. Wyraża się to w tym, że przesłanki ustalenia określonej wysokości stosowanych kursów kupna i sprzedaży waluty nie zostały precyzyjnie, jasno i dokładnie określone w zapisach umowy stron, natomiast zmiana sposobu ustalania kursu pozostawała w zasięgu możliwości banku bez konieczności uzgadniania go ze swoimi klientami. Stąd postanowienia umowy, które przewidywały przyjęcie kursu kupna i kursu sprzedaży z tabeli kursów banku, jako zastrzegające dla banku swobodę kształtowania wysokości zobowiązania kredytowego muszą być uznane za abuzywne. W istocie naruszały one bowiem równość kontraktową stron

i umożliwiały przerzucenie na klienta banku całego ryzyka zmiany kursu waluty. Nie ma przy tym znaczenia, czy z takiej możliwości pozwany Bank korzystał. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta. W konsekwencji bez znaczenia pozostaje sposób wykonania umowy stron w tym zakresie, w szczególności to, czy kursy stosowane u pozwanego w jej trakcie odpowiadały kursom rynkowym. Zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega bowiem badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (por. uchwała Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17). W tym kontekście zbędne było w szczególności zasięgnięcie opinii biegłego (wniosek pozwanego z pkt V odpowiedzi na pozew), co znalazło wyraz w pominięciu wnioskowanego dowodu.

Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał, że postanowienia umowy i Regulaminu kredytowania dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy nie zostały uzgodnione indywidualnie

z kredytobiorcą (powodami), a w zakresie przewidującym do rozliczenia wypłat kurs kupna, a do rozliczenia spłat kurs sprzedaży - ustalone samodzielnie przez bank – kształtowały zobowiązanie kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. W konsekwencji, zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. miały one charakter niedozwolony, a tym samym od początku i mocy samego prawa nie wiązały powodów.

Ponownie należy przy tym wskazać, że oceny abuzywności dokonuje się na datę dokonania czynności – zawarcia umowy, a okoliczności, które zaistniały po zawarciu umowy, nie mają znaczenia dla oceny abuzywności postanowienia (tak Sąd Najwyższy w uchwale

7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, Biuletyn Sądu Najwyższego 2018/6/9, tak też (...) w wyroku z 20 września 2017 r., C-186/16).

Należy uznać, że zakwestionowane postanowienia umowy kredytowej dotyczyły przy tym świadczenia głównego stron (vide – wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 lutego 2022 r., I ACa 143/21), co znajduje potwierdzenie w licznych orzecznictwie Sądu Najwyższego, a także w wyroku (...) z dnia 10 czerwca 2021 r. wydanym w sprawie C-609/19. Okoliczność ta nie uniemożliwia jednak oceny tych klauzul pod kątem abuzywności. Postanowienia zawierające świadczenia główne także podlegają takiemu badaniu, o ile zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny (art. 385¹ § 1 k.c.).

Takie rozwiązanie ustawowe wywodzi się z art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich i opiera się na założeniu, że postanowienia określające główne świadczenia stron zazwyczaj odzwierciedlają rzeczywistą wolę konsumenta, bo do ich treści strony przywiązują z reguły największą wagę. Z tych właśnie przyczyn wymóg transparentności powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko to, by umowa była zrozumiała dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także by mógł on na jej podstawie oszacować - w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria - konsekwencje ekonomiczne wynikającego z niej zobowiązania (zob. np. wyroki (...) z dnia 20 września 2017 r., C-186/16 pkt 43-45 oraz z dnia 30 kwietnia 2014 r., C-26/13 pkt 71-73 oraz 75).

Z tą ostatnią sytuacją mamy do czynienia w przypadku analizowanych postanowień umowy odnoszących się do mechanizmu indeksacji (klauzuli waloryzacyjnej).

Z kolei w wyroku z 26 marca 2019 r. w sprawach C 70/17 i C 179/17 ((...) SA przeciwko A. S. (2) S. oraz (...) SA przeciwko A. L. M. i V. R. R., pkt 54) Trybunał Sprawiedliwości UE wykluczył z kolei, by sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach. Oznacza to, że nieuprawnione byłoby zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18).

Oznacza to, że postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. W przypadku uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, konieczne staje się też rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W ocenie Sądu, eliminacja z umowy wskazanych postanowień odnoszących się do mechanizmu indeksacji powoduje sytuację, w której luki te nie mogą być uzupełnione.

W szczególności takiej możliwości nie daje przepis art. 358§2 k.c., który dotyczy możliwości określenia kursu waluty obcej, w której zostało wyrażone zobowiązanie, w przypadku spełnienia świadczenia w walucie polskiej. Nie ma natomiast zastosowania do sytuacji,

w której dochodzi do przeliczenia wysokości zobowiązania z waluty polskiej na walutę obcą. Poza tym, wskazany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie

z dniem 24 stycznia 2009 r.). Uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Brak jest także możliwości odwołania się do zasad współżycia społecznego czy ustalonych zwyczajów (art. 56 i 65 k.c.).

Sąd, w ocenie Sądu, po usunięciu z umowy wskazanych powyżej niedozwolonych postanowień umownych, dalsze wykonywanie umowy nie jest możliwe.

Eliminacja abuzywnych postanowień umowy uniemożliwi bowiem ustalenie wysokości poszczególnych rat kredytu, co należy do essentialia negotii tej umowy. Eliminacja tych postanowień będzie oznaczała także zaniknięcie ryzyka walutowego, będącego podstawowym elementem umowy kredytu waloryzowanego do innej waluty, to z kolei skutkować będzie tak daleko idącym przekształceniem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, Nr 11, poz. 134). Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością) - wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, LEX nr 2771344.

W ocenie Sadu należy także wziąć pod uwagę mechanizm ustalania zmiennego oprocentowania kredytu ustalony w §6 umowy, który również został ukształtowany w sposób abuzywny. W szczególności w§6 ust. 2 umowy została zastrzeżona dla Banku możliwość zmiany wysokości oprocentowania w przypadku zmiany stopy bazowej określonej dla danej waluty lub zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w UE) którego waluta jest podstawą indeksacji. W dalszej kolejności z Regulaminu wynika, że stopa bazowa dla kredytów denominowanych w CHF ustalana jest 25 dnia ostatniego miesiąca poprzedniego kwartału kalendarzowego i obowiązuje na kwartał następny na podstawie notowań LIBOR (3M), tj. stopy procentowej na jakiej banki udzielają 3 – miesięcznych pożyczek w CHF na rynku międzybankowym w Londynie, ustalonej codziennie o godz. 11.00 czasu londyńskiego (§2 pkt 13 Regulaminu). Z §8 pkt 1 regulaminu wynika przy tym, że aktualna

wysokość oprocentowania wskazana jest w Tabeli, której warunki zmiany określa §18 pkt 6 Regulaminu, a ten z kolei stanowi, iż bank zastrzega sobie prawo do zmiany stawek procentowych i kwotowych ujętych w Tabeli w okresie obowiązywania umowy, wyłącznie z ważnych przyczyn, w szczególności gdy nastąpi: zmiana parametrów rynkowych, śrdokoowska konkurencji, przepisów prawa, zmiana stopy inflacji bądź innych warunków makroekonomicznych, zmiana zakresu i/lub formy realizacji określonych czynności i usług, zmiana wysokości kosztów operacji i usług ponoszonych przez Bank. Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, iż warunki zmiany oprocentowania kredytu nie zostały w umowie ani regulaminie sformułowane w sposób jasny, precyzyjny i zrozumiały, a kolejne odesłania w tym zakresie tylko utrudniają ustalenie po zaistnieniu jakich okoliczności bank będzie uprawniony do zmiany oprocentowania. Nade wszystko natomiast brak jest sformułowania jasnych kryteriów kierunku tej zmiany, tj. tego czy w przypadku obniżenia stopy bazowej oprocentowanie również odpowiednio o tę samą wartość ulegnie obniżeniu czy też nie, nie wynika to bowiem wprost z żadnego z przytoczonych zapisów. Stąd do braku wiedzy co do sposobu ustalenia przez bank stosowanego kursu wymiany waluty CHF należy także dodać brak możliwości ustalenia przez konsumenta kryteriów i kierunku zmiany oprocentowania kredytu, co uniemożliwia jakiegokolwiek oszacowanie przez kredytobiorcę finansowych skutków kredytu dla niego. W ocenie Sądu, powyższe prowadzi również do eliminacji zapisów dotyczących oprocentowania kredytu z umowy w oparciu o powołany art. 385⁽¹⁾§1 k.c.

W ocenie Sądu, eliminacja tych zapisów będzie także skutkiem eliminacji z umowy postanowień dotyczących indeksacji do waluty CHF. Skoro bowiem umowa w §6 ust. 2 w zakresie Stopy bazowej oprocentowania odsyła do waluty, która jest podstawą indeksacji, to eliminacja z umowy postanowień dotyczących indeksacji do CHF, powoduje niemożność ustalenia waluty będącej następnie podstawą ustalenia kwoty bazowej, a tym samym wysokości oprocentowania zgodnie z zapisem tego postanowienia umownego.

Powyższe prowadzi również do wniosku, iż eliminacja z umowy abuzywnych postanowień odnoszących się do mechanizmu indeksacji prowadzi do ustalenia jej nieważności, albowiem wskutek tego prowadzi do eliminacji możliwości ustalenia oprocentowania kredytu, a tym samym stanu, w którym pozostała część umowy nie spełnia wymogów umowy kredytu określonych w art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, tj. jest nieważna w rozumieniu art. 58§1 k.c.

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie art. 189 k.p.c. przy zastosowaniu art. 385¹ k.c. Sąd ustalił w punkcie I wyroku, że umowa kredytu nr KH (...) z dnia 05 marca 2008 r. zawarta przez powodów z (...) Bank S.A. z siedzibą we W., poprzednikiem prawnym Bankiem (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. jest nieważna.

Konsekwencją ustalenia nieważności umowy było także rozstrzygnięcie o żądaniu zapłaty zgłoszonym w pkt 2 żądania pozwu.

Zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie III CZP 6/21, w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Ostatecznie zatem świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami. Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach.

W tym miejscu wskazać należy, że Sąd związany był żądaniem pozwu co do wysokości kwoty, o której zasądzenie wnosili powodowie, tj. kwoty 152.528,00 PLN.

Mając na uwadze powyższe, Sąd w pkt II wyroku uwzględnił roszczenie powodów na podstawie art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c., zasądzając od pozwanego na rzecz powodów A. S. (1) oraz I. S. 152.528,00 PLN.

W ocenie Sądu, powodowie w okresie objętym żądaniem niewątpliwie uiszcili na rzecz Banku łącznie kwotę przez nich dochodzoną. Wynika to w sposób jednoznaczny z dokumentów przedłożonych przez strony, w szczególności zaświadczeń wystawionych powodom przez pozwanego, których prawdziwości i prawidłowości pozwany nie

kwestionował (k. 50-59) oraz przedłożonych przez pozwanego i nie kwestionowanych przez powodów: zestawienia spłat kredytu (k. 177-184) i zestawienia transakcji (k. 185 - 198).

Od wskazanej kwoty zasądzonego nienależnego świadczenia pozwany powinien uiścić odsetki ustawowe od daty wymagalności. Sąd w tym zakresie podzielił stanowisko, iż wyrok sądowy „unieważniający” analogiczną jak w niniejszej sprawie umowę kredytową indeksowaną kursem (...) ma charakter konstytutywny, a nie deklaracyjny. Koncepcja prawnokształtującego (konstytutywnego) skutku wyroku sądu krajowego stwierdzającego nieważność umowy kredytowej opiera się na wskazaniu Trybunału Sprawiedliwości UE w wyroku w sprawie C-260/18 dotyczącym kredytów frankowych dopuszczającym możliwość „unieważnienia” umowy na skutek żądania konsumenta świadomego wszystkich wynikających stąd konsekwencji. Podstawą rozliczeń stron będzie wówczas art. 410 § 2 zd. 2 k.c. odnoszący się do sytuacji gdy podstawa prawna świadczenia odpadła w czasie trwania umowy (E. Ł. oraz M. K., Rzeczpospolita z 7 i 8 października 2019 r.). Aprobata tego stanowiska w sprawie oznacza, że roszczenie wymagalne jest od chwili wydania takiego konstytutywnego orzeczenia (tak też Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z 20.12.2020r., sygn. akt I ACa 745/19). Od tej daty należy liczyć także początek biegu terminu przedawnienia roszczeń o zwrot świadczeń stron nieważnej umowy kredytowej. Mając to na uwadze, roszczenie o zapłatę odsetek zostało uwzględnione w części, tj. zostało ono oddalone co do zadania zapłaty odsetek za okres sprzed dnia wyrokowania (pkt III wyroku).

Mając na uwadze powyższe, należy uznać za całkowicie nietrafny zarzut przedawnienia zgłoszony przez pozwanego. W szczególności roszczenie kredytobiorcy o zwrot świadczenia nienależnego nie jest w żadnym razie roszczeniem o świadczenie okresowe. Dotyczy to także odsetek – jeżeli świadczenie zostało spełnione w wykonaniu nieważnej umowy kredytu, to nastąpiło po prostu przesunięcie środków pieniężnych bez rozróżniania już, czy część z nich stanowiła kapitał, a część odsetki. Można dodać, iż według niektórych prezentowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów nawet sama spłata pożyczki lub kredytu nie jest świadczeniem okresowym, gdyż spłacający spełnia jedno z góry oznaczone świadczenie tworzące jedną całość, ale tylko rozłożone w czasie, nie zaś szereg świadczeń równorzędnych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 września 1970 r., I CR 329/70, oraz z dnia 02 października 1998 r., III CKN 578/98; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 stycznia 2018 r., I ACa 705/17).

Skoro spłata kredytu nie jest świadczeniem okresowym, to rozliczenie tej spłaty w wyniku stwierdzenia nieważności umowy tym bardziej nie może mieć takiego charakteru. Z tych przyczyn roszczenie kredytobiorcy przedawnia się w ogólnym sześć- lub wcześniej dziesięcioletnim terminie przewidzianym w art. 118 k.c. – z uwzględnieniem dyspozycji art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie kodeksu cywilnego. Wobec treści uchwały (7 sędziów) Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. (III CZP 6/21) należy przyjąć, że bieg terminu przedawnienia roszczeń restytucyjnych konsumenta nie może się rozpocząć zanim dowiedział się on lub, rozsądnie rzecz ujmując, powinien dowiedzieć się o niedozwolonym charakterze postanowienia. Należy bowiem uznać, że dopiero wówczas mógł wezwać przedsiębiorcę do zwrotu świadczenia (por. art. 455 k.c.), tj. podjąć czynność, o której mowa w art. 120 § 1 k.c. Z zeznań powodów wynikało, że o potencjalnej nieważności umowy dowiedzieli się na około dwóch lat przed wytoczeniem powództwa, nie wykazano w sprawie by powodowie wcześniej posiadali wiedzę w zakresie możliwej nieważności umowy. Brak było zatem podstaw do uznania, że doszło do przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem.

Uwzględnienie żądania powodów w zakresie dotyczącym żądania ustalenia nieważności umowy oraz związanego z tym żądania zapłaty dezaktualizuje potrzebę odnoszenia się do żądania ewentualnego.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 98 §1¹ i §3 k.p.c. poprzez obciążanie pozwanego obowiązkiem ich zwrotu na rzecz powodów w całości, powodowie ulegli bowiem jedynie co do nieznaczącej części swego żądania, tj. w zakresie oddalonego w części roszczenia odsetkowego. Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.834 zł, o czym orzekł w punkcie IV wyroku. Koszty procesu po stronie powodów obejmowały uiszczoną opłatę od pozwu (1.000 zł), opłaty od pełnomocnictwa (34 zł), wynagrodzenie pełnomocnika w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (10.800 zł).

SSO Tomasz Cichocki